

דף לז.

עין משפט א. הרמב"ם הל' פפולי המוקדשין פ"ב ה"ב

וְכָל הַנִּתְּנִין בְּזִרְיָקָה שֶׁנִּתְּנָן בְּשִׁפְיָכָה יֵצֵא ו. שֶׁנֶּאֱמַר וְדָם זָבַחְךָ יִשְׁפֹךְ:

הרמב"ם הל' חמין ומצה פ"ח ה"ז

וְאַחַר כֵּן מְבַרֵךְ בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת הַזֶּבֶחַ וְאוֹכֵל מִבֶּשֶׂר תְּחַלֵּט אֲרַבְעָה עָשָׂר תַּחֲלָה. וּמְבַרֵךְ בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת

ו. כסף משנה: ומ"ש וכל הניתנים בזריקה שנתנם בשפיכה יצא וכו'. שם ת"ר מנין לניתנים על מזבח החיצון שנתנן במתנה אחת שכיפר ת"ל ודם זבחיך ישפך. ופירש"י ישפך שפיכה אחת משמע דלא כתיב סביב. והאי להכי הוא דאתא האי מבעי ליה לכדתניא וכו' מנין לניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה יצא ת"ל ודם זבחיך ישפך סבר לה כר"ע דאמר לא זריקה בכלל שפיכה ולא שפיכה בכלל זריקה. ופירש"י מנין לניתנין בזריקה כל הדמים שכתוב בהם זריקה וכו' וכל זריקה מרחוק משמע שזורק מן הכלי למזבח למרחוק שפיכה עומד אצל היסוד ושופך. ודם זבחיך ישפך כל זבחים במשמע. ובתר הכי אמרינן (דף ל"ז): וכל הנך תנאי דמפקי להאי ודם זבחיך ישפך לדרשא אחרינא האי כל הניתנים על מזבח החיצון שנתנן מתנה אחת כיפר מנא להו סברי כב"ה דאמרי אף חטאת שנתנה מתנה אחת כיפר וילפינן כולהו מחטאת. ויש לתמוה על רבינו דמייתי לה מודם זבחיך ישפך דכיון דפסק כב"ה דאמרי אף חטאת שנתנה מתנה אחת כיפר מחטאת ילפינן לה ולא מודם זבחיך ותו כיון דאמרינן דמאן דיליף שאם נתנן מתנה אחת כיפר מודם זבחיך ישפך סבר לה כר"ע דאמר דניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה לא יצא היאך רבינו מזכי שטרא לבי תרי. מיהו בהא איכא למימר דאע"ג דמאן דיליף וכו' סבר לה כר"ע אפשר דר"ע לא סבר לה כוותיה אבל אכתי קשה דכיון דההיא דמנין לניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה יצא אתיא דלא כר"ע לא ה"ל להביאה. והר"י קורקוס ז"ל כתב שפסק כאותה ברייתא ואם נתן בשפיכה יצא משום דמשמע דהלכתא היא דבפסחים (דף פ"ט.) פריך מינה ומסיק דאמרינן בדיעבד אבל לכתחלה לא עכ"ל. ולענין קושיא קמייתא איכא למימר שדרך רבינו לסמוך הדבר לפסוק שנראה לו שהוא פשוט ללמוד ממנו הדין יותר מהפסוק שמביא ממנו הגמרא ודרך הגמרא לעשות כן בכמה מקומות:

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאהרן שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

הַפֶּסַח וְאוֹכַל מִגּוֹפּוֹ שֶׁל פֶּסַח. וְלֹא בִרְכַת הַפֶּסַח פּוֹטֵרַת
שֶׁל זֶבַח וְלֹא שֶׁל זֶבַח פּוֹטֵרַת שֶׁל פֶּסַח:

עין משפט ב. הרמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ה הי"ז

הַבְּכוֹר וְהַמְעַשֵּׂר וְהַפֶּסַח זֶדֶם כָּל אֶחָד מֵהֶן טְעוֹן מִתְּנָה
אַחַת בְּשִׁפְיָהּ כְּנֶגֶד הַיְסוּד בְּאֵי זֶה רוּחַ שִׁירְצָה מְשַׁלֵּשׁ
זוֹיּוֹת הַמְזֻבָּח. שֶׁהָרִי קָרַן מְזַרְחִית דְּרוֹמִית לֹא הָיָה לָהּ
יְסוּד כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרָנוֹ. וּמִנֵּיין שְׂאִינָן טְעוֹנֵיין אֲלֵא מִתְּנָה אַחַת
שֶׁהָרִי נֶאֱמַר בְּבְכוֹר וְאֵת דָּמָם תִּזְרֹק עַל הַמְזֻבָּח מִפִּי
הַשְּׂמוּעָה לְמַדּוֹ שֶׁהוּא הַדֵּיין בְּמַעַשֵּׂר וּבַפֶּסַח שְׁנוֹתַן דָּמָן
מִתְּנָה אַחַת כְּבְכוֹר:

עין משפט ג. הרמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ה הי"ח

כָּל הַזִּבְחִים מִקְטִירֵיין ח אימוריהן על גבי המזבח אחר
שְׂזוֹרְקֵיין הַדָּם תִּחְלָה. וְכָל הַזִּבְחִים מִפְּשִׁיטֵיין אוֹתָן וְאַחַר

ז. כסף משנה: הבכור והמעשר והפסח וכו'. משנה בפרק איזהו מקומן (דף נ"ו): ובר"פ
ב"ש (דף ל"ז). ומ"ש באי זה רווח שירצה משלש זויות המזבח שהרי קרן מזרחית דרומית
לא היה לה יסוד כמו שביארנו. בפ"ב מהל' בית הבחירה: ומנין שאינם טעונין אלא מתנה אחת
וכו' מפי השמועה למדו שהוא הדין במעשר ופסח וכו'. בפ"ב ב"ש (דף ל"ז) ובפרק איזהו
מקומן (דף נ"ו): מדכתב ואת דמם תזרוק מלשון רבים לימד על בכור ומעשר ופסח
שטעונין מתן דמים ואימורין על גבי המזבח כנגד היסוד מנא לן וכו' אתיא זריקה זריקה
מעולה. ואיני יודע למה תלה הדבר במפי השמועה דהא מקראי יליף לה מדכתיב דמם
לשון רבים. ואפשר שטעמו משום דלא מפרש בהדיא דדמם מרבה מעשר ופסח:

ח. כסף משנה: כל הזבחים מקטירין וכו'. מפורש בתורה: וכל הזבחים מפשיטין אותן וכו'.
בפרק טבול יום (דף ק"ג): נתבאר דכולי עלמא מודו דאין הפשט קודם זריקה וכתב
רש"י מפני שאסור לשהות הדם כל כך ובסוף הלכות פסולי המוקדשין כתב רבינו זבח
שהופשט קודם זריקה אינו פוסל:

כָּךְ מוֹצִיאִין אֶת אֵימורֵיהֶן. וְאֵין מִפְּשִׁיטִין אוֹתָן עַד שְׂיִזְרֹק הַדָּם. חוּץ מִחֻטָּאוֹת הַנְּשָׂרְפוֹת שְׂאִין מִפְּשִׁיטִין אוֹתָם כָּלֵל שֶׁנֶּאֱמַר 'אֶת עוֹרָם וְאֶת בְּשָׂרָם'. נִמְצְאָתָ אוֹמֵר זוֹרֵק תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ מִפְּשִׁיט וְקוֹרֵעַ וּמוֹצִיא הָאֵימורִין וּמִקְטִיר:

דף לז:

הרמב"ם הל' בכורות פ"א ה"ג

עין משפט א.

בְּכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה שֶׁהוּא בֶּעַל מוֹם ט בֵּין שְׁנוּלָד בְּמוֹמוֹ בֵּין שְׁנֵפֶל בּוֹ מוֹם אַחַר שֶׁהָיָה תָּמִים הָרִי הוּא לִכְהֵן אִם רָצָה אוֹכְלוֹ בְּכָל מְקוֹם אוֹ מוֹכְרוֹ אוֹ מֵאֲכִילוֹ לְמִי שֶׁיִּרְצֶה אֶפְלוֹ לְנֹכְרֵי מִפְּנֵי שֶׁהוּא חָלִין. שֶׁנֶּאֱמַר 'וְכִי יְהִיָּה בּוֹ מוֹם פֶּסֶחַ אוֹ עוֹר' וְגו' 'הִטָּמָא וְהִטְהוֹר יַחְדָּו יֵאָכְלוּ כַּצְּבִי וְכִאֲיֵל' וְהָרִי הוּא נִכְסֵי כֹהֵן:

ט. כסף משנה: בכור בהמה טהורה שהוא בעל מום וכו'. פשוט בכמה מקומות מהם סוף פ' איזהו מקומן (דף נ"ז) ובפ' ב"ש: ומ"ש אם רצה אוכלו בכ"מ. דע"כ לא שנינו בס"פ איזהו מקומן שהבכור נאכל בכל העיר אלא בתם אבל בעל מום נאכל בכל מקום. ומ"ש או מוכרו. בריש מעשר שני (משנה ב'). ומ"ש או מאכילו למי שירצה אפי' לנכרי. במשנה פ"ה דבכורות (דף לב): פלוגתא דתנאי ופסק כב"ה. ומ"ש והרי הוא נכסי כהן. רפ"ב דבכורים תנן דבכורים נכסי כהן ומשמע לרבינו דבכור בכלל בכורים הוא ובסוף מסכת בכורים (פ"ג מ"ב) תנן ולמה אמרו הבכורים כנכסי כהן שהוא קונה מהם עבדים וקרקעות ובהמה טמאה וב"ח נוטלם בחובו ואשה בכתובתה:

עין משפט ב.

הרמב"ם הל' תמורה פ"ג ה"ב

תְּמוֹרַת הַבְּכוֹר לְכַהֲנִים וְתְּמוֹרַת הַמַּעֲשֵׂר לְבָעֲלִים י. וְכִשֶּׁם שֶׁאֵין פּוֹדִין בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר שֶׁנֶּפֶל בָּהֶן מוֹם כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בְּהִלְכוֹת אֲסוּרֵי מִזְבֵּחַ כֶּן אֵין פּוֹדִים תְּמוֹרָתָן:

עין משפט ג.

הרמב"ם הל' תמורה פ"ד ה"ו

וְלֹד הַמַּעֲשֵׂר. תְּמוֹרַת הַמַּעֲשֵׂר כ. וְלֹד תְּמוֹרַת הַבְּכוֹר וְוּלְדֵי וְלִדּוֹתֵיהֶן עַד סוֹף הָעוֹלָם. הֵרִי אֵלוֹ לֹא יִקְרְבוּ אֶלָּא יִרְעוּ עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהֶן מוֹם וַיֵּאָכְלוּ כְּבָכוֹר וְכַמַּעֲשֵׂר שֶׁנֶּפֶל בָּהֶן מוֹם. וְלִדּוֹת תְּמוֹרַת הַבְּכוֹר לְכַהֵן. וְלִדּוֹת מַעֲשֵׂר וְתְּמוֹרָתוֹ לְבָעֲלָיו:

עין משפט ד.

הרמב"ם הל' קרבן פסח פ"ד ה"ו

מִי שֶׁאֲבַד פֶּסַח וּמִצָּאוֹ ל אַחַר שֶׁהִפְרִישׁ פֶּסַח אַחַר וַהֲרִי שְׁנֵיֶהֶן עוֹמְדִין יִקְרִיב אֵי זֶה מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה לְשֵׁם פֶּסַח

י. כסף משנה: תמורת הבכור והמעשר וכו' עד כך אין פודין תמורתן. משנה בפרק ג' דתמורה (דף כ"א):

ב. כסף משנה: ולד המעשר תמורת המעשר וכו'. ג"ז משנה שם (דף כ"א):

ל. כסף משנה: מי שאבד פסחו ומצאו וכו'. משנה שם (דף צ"ו) הפסח שנמצא קודם שחיטת הפסח ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו שלמים וכן תמורתו אחר שחיטת הפסח יקרב שלמים וכן תמורתו. ופירש"י הפסח שאבד והפריש אחר תחתיו ונמצא הראשון קודם שחיטת השני דהיה עומד לפנינו בשעת שחיטה הרי קבעתו שעת שחיטה בשם פסח וזה שלא הקריבו דחהו בידים לא יקרב עוד הוא עצמו שלמים דאין זה מותר הפסח וכו'. וכן תמורתו אם המיר הוא בו בהמת חולין אח"כ הרי הוא כמוהו אין קרב הוא עצמו שלמים אלא דמיו ואם לאחר שחיטת השני נמצא הרי לא קבעתו שעת שחיטה בשם פסח ולא נדחה בידים ויביא שלמים ויקרב הוא עצמו שלמים. ובגמ' רבה אמר קודם שחיטה ולאחר שחיטה שנינו ר' זירא אמר קודם חצות ולאחר חצות שנינו וכו' כתנאי הפסח שנמצא

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

קודם שחיטה ירעה לאחר שחיטה יקרב ר"א אומר קודם חצות ירעה לאחר חצות יקרב משמע דהלכה כרבה דקאי כת"ק דפליג אר"א ועוד דלקמן בגמ' אמרינן דר"י כרבה ס"ל ואיתא תו בגמ' אמר רבא ל"ש אלא שנמצא אחר שחיטה והמיר בו אחר שחיטה אבל נמצא קודם שחיטה והמיר בו אחר שחיטה תמורתו מכח קדושה דחוייה אתיא ולא קרבה. ופירש"י ל"ש דתמורה קריבה אלא שנמצא אחר שחיטה שאפי' הפסח לא נדחה אבל נמצא קודם שחיטה שהוא עצמו נדחה אע"פ שתמורתו לא נדחית בידים אינה קריבה שהרי מכח קדושה דחוייה באה: והשתא מ"ש רבינו יקריב איזה מהם שירצה לשם פסח הכי משמע מפירוש רש"י במתני' והכי איכא למגמר מדתנן בפ"ד דתמורה (דף כ"ג) המפריש חטאתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה והרי שתיהן עומדות אחת מהן תקרב והשנייה תמות אלמא איזו מהם שירצה יקריב וה"ה לפסח. ומ"ש והשני יקרב שלמים. יש לתמוה עליו שלא הל"ל אלא והשני ירעה עד שיפול בו מום ויביא בדמיו שלמים כמו ששנינו במשנה שכתבתי בסמוך. וכבר השיגו הראב"ד וכתב א"א זה שיבוש אלא ירעה עד שיסתאב ויביא בדמיו שלמים עכ"ל. ואפשר לדחוק ולומר דאה נ דסבר רבינו שירעה וכו' וקיצר בלשונו משום דלא נתכוין אלא ללמד שהשני לא יקרב לשם פסח. ואפשר לומר דרבינו סבר דמתני' דקתני השני ירעה אתיא כמ"ד ב"ח נדחים ומאחר דאיהו ז"ל סבר דאין בעלי חיים נדחים כמו שנתבאר בפ"ג מהלכות פסולי המוקדשין ובפ"ו מקרבנות ממילא משמע שהשני הוא עצמו יקרב שלמים. וא"ת היאך פסק רבינו דנמצא קודם שחיטתו שתמורתו אינה קריבה אלא תרעה והא אין ב"ח נדחים. וי"ל דלא מטעם ב"ח נדחים פסק רבינו כן אלא מפני שזה השני היה ראוי להקריבו פסח וראוי להקריבו שלמים וכיון שלא היתה בו קדושה אחת בלבד קבועה אין בו כח להתפיס תמורתו להקרב וזהו פירוש מכח קדושה דחוייה אתיא לדעת רבינו: כתב הר"י קורקוס ז"ל יש כאן מקום עיון במה שכתב רבינו שיקריב איזה שירצה והוא דעת רבנן פ' שני שעירי (דף ס"ד) ורבי יוסי פליג וסבר יקריב הראשון והקשו שם לרב דאמר שאם מת אחד מהזוג של שני שעירים שהדין הוא שיקח זוג אחר ודעת רב שם שהראשון יקרב והשני ירעה נהי דאין ב"ח נדחין יקריב אי זה שירצה ותירצו דרב סבר כר' יוסי דאמר גבי פסח שהראשון יקריב ורבינו כתב והשני מן השנים שהגריל בסוף ירעה והוא דעת רב שהעמידו כרבי יוסי וכאן פסק כרבנן שאי זה שירצה יקריב וא"כ קשיא דידיה אדידיה. ונראה שדעת רבינו שאע"פ שאמרו שם דרב כר' יוסי לאו למימרא דסבר כוותיה גבי פסח אלא ה"ק כי היכי דרבי יוסי סבר גבי פסח מצוה בראשון מפני שהופרש לשם פסח תחלה כן סובר רב כאן ומיהו אפשר שאפילו רבנן מודו שכיון שלא בא דיחוי אלא מצד חבירו אין לדחותו ומתחלה מ"ד יביא הזוג לא לדחות הראשון שלא נדחה מצדו (אלא יפריש אחר תחתיו) ואינו מביא שנים אלא לקיים מצות הגרלה אבל גבי פסח כיון שאבד והפריש אחר במקומו כשנמצא די לנו שנאמר שנראה ויקריב אי זה שירצה שלא נצריך אותו להקריב השני דוקא וכמו שנראה מדברי רבי עקיבא שאמר הפסח שאבד ונמצא ירעה וכו' וכן מצאתי בירושלמי סוף פרק מי שהיה הפריש פסחו ואבד וכו' אית תנויי תני מצוה להקריב את הראשון ואית תנויי תני מצוה להקריב את השני והטעם שכיון שאבד והפריש אחר מצוה באותו שהפריש כיון שהראשון היה אבוד וזה שמיעט רבינו אבל שנאמר שיקריב

וְהַשְּׂנִי יִקְרַב שְׁלָמִים. מִצָּאוֹ אַחֵר שֶׁשָּׁחַט פְּסָחוֹ הָרִי זֶה
 יִקְרַב שְׁלָמִים. וְכֵן אִם הֵמִיר בְּזֶה הַנִּמְצָא אַחֵר שְׁחִיטָה
 הָרִי תְמוּרָה זוֹ תִּקְרַב שְׁלָמִים. אָבֵל אִם מִצָּאוֹ קֵדָם
 שְׁחִיטָת זֶה שֶׁהִפְרִישׁ. הוֹאִיל וְזֶה הַנִּמְצָא רָאוּי לְהִקְרִיבוֹ
 פְּסַח וְרָאוּי לְהִקְרִיבוֹ שְׁלָמִים כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. אִם הֵמִיר
 בְּזֶה הַנִּמְצָא בֵּין קֵדָם שְׁחִיטָת הַמִּפְרָשׁ תַּחֲתָיו בֵּין אַחֵר
 שְׁחִיטָה. אֵין תְּמוּרָתוֹ קְרָבָה אֶלָּא תְרֻעָה עַד שִׁיפֹל בָּהּ
 מוֹם וַיָּבִיא בְדַמְיָהּ שְׁלָמִים:

הראשון אין לנו כי כיון שאבד ועל כרחך צריך שיפריש אחר ובשעת הפרשה לא היה שם הראשון הראשון הפסיד חשיבותו אפי' שנמצא ורב אפילו כרבנן אמרה למילתיה. ואפשר עוד שדעת רבינו גם שם שאי זה שירצה יקריב ולכך לא כתב שם הראשון יקרב אלא כתב השני ירעה וכו' והכוונה שאפי' שהקריב הראשון ירעה השני ולא אמרין ימות הואיל ומתחלה לא הביאו אלא להגריל על של עזאזל שמת. אי נמי אפשר דסד"א שאם הקריב הראשון שהשני אין צריך לרעות אלא הוא חולין שלא קידשו הגורל כי לא קידש אלא הצריך קמשמע לן שהשני ירעה אף אם הקריב הראשון וכל שכן אם הקריב השני שודאי הראשון רועה כי קדש הוא בלי ספק וכיון שלא כתב שיקריב הראשון ממילא שיקריב אי זה שירצה ואין קפידא בדבר ואם היה צריך להקריב הראשון היה מפרש כן נראה לי עכ"ל: